HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ואמר ר' יהושע בן לוי כסיב כל ימי עני רעים והא אינהו שבתות וימים טובים. שיש לו מנות ומזונות שהיו מחלקין לענייס מערב שבת לערב שבת אלא כשמואל אתא קרא לאשמועי. וכולה ר' יהושע קאמר לה: **שיעוי ווסת.** (ה) חוק כמו עני שכל ימות החול אוכל פת חרייבה ובשבת אוכל בשר: הכי גרסי' **בחלה חולי.** מתוך כך מתחיל לחלות. ואית דגרסי חולי מעייס: **כסיב בספר בן סירא.** שלמה כתב כל ימי עני רעים [משלי טו] אבל בלילות כשישן יש לו מנוחה ובן סירא אומר אף בלילות אין לו מנוחה כי בשפל גגיס גגו ונמצא לבף טורדו ביום סגריר: **מעפר כרמו לכרמים.** זבל (ג) ומשפה שהביא לכרמו נשפך לכרמים אחרים שהוא במקום רעוע בהרים ובסלעים במקום שאין עשיר חפץ בו ופל למטה בכרמים של עשירים שהם במקום טוב ומדרון ונוח לעסוק בהן: **מתני' השולח סבלונות.** מנהג חתנים לאחר קדושין למחרת שולח לבית חמיו לכבוד אשתו תכשיטין ומיני פירות וכלי יין וכלי שמן ופעמים אוכל שם עמה: **אין נגבין.** אם מת הוא או שמתה היא או שחזר בו ורוצה לגרשה שמחמת חיבה שמחת אכילה שאכל ושתה ושמח עמהן מחל סבלונות העשוין ליבלות אבל אין עשוין ליבלות הדרי אע"פ שאכל ושתה עמהן כדתניא בגמ'. ובסבלונות שתה מיירי דהא לקמן מפליג בסבלונות ששלח כדי שיבאו עמה לבית בעלה לסבלונות ששלח כדי שתשתמש בבית אביה והנהו לא תלו באכילת חתן מכלל דריש בשתה סבלונות והנהו תלויין בסעודת חתן אם אכל עמהן מחולין ואם לאו נגבין: **אלא סבלונות מרובין.** ופירש כדי שיבואו עמה לבית בעלה. וה"ה למועטים אם שלחן לכך אלא אורחא דמילתא נקט מרובים רגיל לשלוח ולפרש כדי שיבואו עמה לבית בעלה ומועטין כדי שתשתמש בהן בבית אביה: **גמ' אמר רבא דוקא.** אבל אם סעודת חתן בדיר תנן אין נגבין אבל פחות מדיר לא תחזיק כלום. ריטב"א.

סבלונות העשוין ליבלות אין נגבין. והא דתנא מרובין שתביא עמה מבית אביה לבית בעלה הרי אלו נגבין היינו אין עשוין לבלות ומועטין היינו עשוין לבלות [א] א"נ במועטות בעינן דוקא שאין עשוי לבלות אבל במרובים אפי' בבלות נמי נגבין:

איבעיא להו מהו [ו] **שתשלש.** פי' אמילתא דרבא קאי דאמר דוקא אבל דיר אבל פחות מדיר לא וקא אמר אם אבל פחות מדיר מהו שתגבה לפי מה שאבל אם אבל חלי דיר תגבה חלי [ב] ולישנא דתשלש כמו משלשין בממון ואין משלשין במכות (מכות דף ה.) מ"ר: **תרגמה רבא בייבא.** פי' רביו שמואל דה"ה דהוה מלי לשנויי לא והוה דבלו ור"י אומר דבשלמא בבריתא מיירי בבלו אלא מתני' דלא מיירי בבלו לא מיתוקמא בבלו: נכנס

גמ' אמר רבא דוקא דינר אבל פחות מדינר לא פשיטא דינר תנן מהו דתימא הוא הדין דאפילו פחות מדינר והאי דקתני דינר אורחא דמילתא קתני קא משמע לן אבל תנן שתה מאי הוא תנן שלוחו מאי שם תנן שגר לו מאי תא שמע דאמר רב יהודה אמר שמואל מעשה באדם אחד ששגר לבית חמיו מאה קרונות של כדי יין ושל כדי שמן ושל כלי כסף ושל כלי זהב ושל כלי מילת ורכב בשמחתו והלך ועמד על פתח בית חמיו והוציאו כוס של חמין ושתה ומת וזו הלכה העלה רבי אחא שר הבירה לפני חכמים לאושא ואמרו סבלונות העשוין ליבלות אין נגבין ושאין עשוין ליבלות נגבין שמע מינה אפילו שתה שמעת מינה אפילו פחות מדינר אמר רב אשי מאן לימא לן דלא שחקי ליה מרגניתא דשויא אלפא זוזי ואשקיה שמעת מינה אפילו שגרו לו דלמא כל פתח בית חמיו כבית חמיו דמי איבעיא להו מהו [ג] שישלש שבח סבלונות מהו כיון דאי איתנהו לדידיה הדרי ברשותיה שבוח או דלמא כיון דאי אבדי או מגנבי בעי שלומי ליה ברשותא דידה שבוח תיקו בעי רבא סבלונות העשוין ליבלות ולא בלו מהו תא שמע וזו הלכה העלה רבי אחא שר הבירה לפני חכמים באושא ואמרו סבלונות העשוין ליבלות אין נגבין ושאין עשוין ליבלות נגבין מאי לאו אע"ג דלא בלו לא [ד] דבלו תא שמע סבלונות מועטין שתשתמש בהן והיא בבית אביה אין נגבין תרגמה רבא בייבא וסבכתא אמר רב יהודה אמר רב מעשה באדם אחד ששגר לבית חמיו יין חדש ושמן חדש וכלי פשתן חדש בעצרת מאי קא משמע לן איבעית אימא חשיבותא דארץ ישראל קמ"ל ואיבעית אימא דאי טעין טענתיה טענה אמר רב יהודה אמר רב מעשה באדם אחד שאמרו לו אשתו תותרנית היא ונכנס אחריה לחורבה לבודקה אמר לה ריח צנון אני מריח בגליל אמרה

[ה] ואמר ר' יהושע בן לוי כל ימי עני רעים והא איכא שבתות וימים טובים [ג] כדשמואל דאמר שמואל [א] שנוי וסת תחלת חולי כתיב בספר בן סירא כל ימי עני רעים בן סירא אומר אף לילות בשפל גגים גגו ממטר גגים לגגו ברום הרים כרמו מעפר כרמו לכרמים: **מתני'** השולח סבלונות לבית חמיו שלח שם מאה מנה ואכל שם סעודת חתן אפילו בדינר אינן נגבין לא אכל שם סעודת חתן הרי אלו נגבין [ב] שלח סבלונות מרובין שיחזרו עמה לבית בעלה הרי אלו נגבין סבלונות מועטין שתשתמש בהן בבית אביה אין נגבין:

גמ' אמר רבא דוקא דינר אבל פחות מדינר לא פשיטא דינר תנן מהו דתימא הוא הדין דאפילו פחות מדינר והאי דקתני דינר אורחא דמילתא קתני קא משמע לן אבל תנן שתה מאי הוא תנן שלוחו מאי שם תנן שגר לו מאי תא שמע דאמר רב יהודה אמר שמואל מעשה באדם אחד ששגר לבית חמיו מאה קרונות של כדי יין ושל כדי שמן ושל כלי כסף ושל כלי זהב ושל כלי מילת ורכב בשמחתו והלך ועמד על פתח בית חמיו והוציאו כוס של חמין ושתה ומת וזו הלכה העלה רבי אחא שר הבירה לפני חכמים לאושא ואמרו סבלונות העשוין ליבלות אין נגבין ושאין עשוין ליבלות נגבין שמע מינה אפילו שתה שמעת מינה אפילו פחות מדינר אמר רב אשי מאן לימא לן דלא שחקי ליה מרגניתא דשויא אלפא זוזי ואשקיה שמעת מינה אפילו שגרו לו דלמא כל פתח בית חמיו כבית חמיו דמי איבעיא להו מהו [ג] שישלש שבח סבלונות מהו כיון דאי איתנהו לדידיה הדרי ברשותיה שבוח או דלמא כיון דאי אבדי או מגנבי בעי שלומי ליה ברשותא דידה שבוח תיקו בעי רבא סבלונות העשוין ליבלות ולא בלו מהו תא שמע וזו הלכה העלה רבי אחא שר הבירה לפני חכמים באושא ואמרו סבלונות העשוין ליבלות אין נגבין ושאין עשוין ליבלות נגבין מאי לאו אע"ג דלא בלו לא [ד] דבלו תא שמע סבלונות מועטין שתשתמש בהן והיא בבית אביה אין נגבין תרגמה רבא בייבא וסבכתא אמר רב יהודה אמר רב מעשה באדם אחד ששגר לבית חמיו יין חדש ושמן חדש וכלי פשתן חדש בעצרת מאי קא משמע לן איבעית אימא חשיבותא דארץ ישראל קמ"ל ואיבעית אימא דאי טעין טענתיה טענה אמר רב יהודה אמר רב מעשה באדם אחד שאמרו לו אשתו תותרנית היא ונכנס אחריה לחורבה לבודקה אמר לה ריח צנון אני מריח בגליל אמרה

מסורת הש"ס

ה) סנהדרין קפ., ב) סס כתובות קי: נדרים לז:, ג) [כרש"ף והכרא"ש אותה שיטה], ד) [לעיל קמה:], ה) רש"ל מ"ז, ו) [וכן גירסת העריוך ערך סבלונות], ז) [עי' גירסת ר"ח שמתא הרשב"ם ד"ה מלמתי],

הגהות הב"ח

(ה) רשב"ם ד"ה שיעוי ווסת וכמו עני כל"ל ותיבת חוק נמחק: (ג) ד"ה מעפר וכו' זכל שהביא כל"ל ותיבת ולשפה נמחק וי"ג אשפה הוא המקום שמניחים הזבל לשם כדלעיל דף עח ע"ב:

מוסף רש"י

והא איכא שבתות וימים טובים. שאין לך עני שבישראל שאין לו מעדנים (סנהדרין ק.). **שנוי וסת.** משנה וסת ואוכל יותר, שאינו רגיל לאכול, היינו תחילת חולי מעיים, לפיכך אפילו שבתות וימים טובים רעים לו (שם). **ברום הרים כרמו.** שאין בידו ממון לקנות במקום טוב וקונה בראש הסר וכל זבלים שהוא מוציא לו נופל וחז לכרמים שתתחיי (כתובות קי:).

מוסף תוספות

א. ומרובין ומועטין לאו דוקא אלא מתקיימין קרי מרובין אע"פ שהן מועטין לפי שהן עומדין בריבויין ונגבין ואע"פ שאכל ושאין מתקיימין קרי מועטין לפי שהן מתמעטין והולכין וכיון שאכל אין נגבין. ר"ן. ב. מי אמרינן כי אמר רבא דוקא דינר היינו לענין חזרת הכל, או דילמא אפי' לענין חזרת במקצת דפחות מדינר לא תחזיק כלום. ריטב"א.

רבינו גרשום

שינוי ווסת. שאוכל יותר ממה שהוא רגיל מזיק לו למעיו: ה) אותו שגגו נמוך משאר גגות וכרמו גבוה משאר כרמים ימיו רעים: **פיסקא** השולח סבלונות לבית חמיו. כעין שרגילין לעשות חתנים למחרת של קדושין שולח החתן סבלונות שלו דורון לבית חמיו כגון בהמות וכדי יין וכדי שמן ועושה סעודה ואוכל עמהן. אם שלח שם אפי' שוה מאה מנה ואכל שם סעודת חתן אפי' שוה דינר בלבד ומתה היא או הדרא בה אין נגבין שעל דעת סעודה שלח ואגב שאכל שם סעודת חתן בדינר מחל לו הכל. לא אכל שם סעודת חתן בדינר לא חשיב וגובין הכל: שלח שם סבלונות מרובין. מלבושים ותכשיטין כסף וזהב על מנת שתביאם עמה לבית בעלה בשעת חופה: הרי אלו נגבין. אפי' אכל שם בדינר דלא עביד אינש דמחיל כולי האי: סבלונות מועטין. מלבושין שאין יקרין שתשמש בהן בעודה בבית אביה: אין נגבין. אפי' לא אכל שם בדינר דמחיל לה הואיל דמועטין: אמר רבא דוקא כשאכל שם שוה דינר אין נגבין אבל פחות מדינר נגבין המותר: אורחא דמילתא היא דעד דינר רגילי אינשי למיכל בסעודה

עין משפט נר מצוה

סב א מיי' פ"ד מהל' דעות הלכה כא:

סג ב ג מיי' פ"ו מהל' זכייה ומתנה הלכה כא כב טור וש"ע אה"ע סי' נ סעיף ג:

רבינו גרשום (המשך)

כדאמרי' לעיל עד זוזי אתי בכרסיה והוא הדין דאפי' פחות מדינר קמ"ל דוקא דינר דבדינר מחיל ולא בבציר: אכל בדינר תנן. אין נגבין: שתה בדינר ולא אכיל מאי. מי אמרינן שתיה בכלל אכילה וכאכל דמי או דלמא כמו שלא אכל דמי ונגבין: אכל שם סעודת חתן [תנן] אכל שם שלוחו ולא הוא מאי. נגבין או אין נגבין: אם אכל שם בבית חמיו תנן שיגרו לו בביתו מסעודתם שוה דינר מאי. מי אמרי' בבית חמיו דוקא דאין נגבין אבל בבית לא או דלמא לא שנא: כוס של חמין. מזוג בחמין: שתה ומת. הכי אירע לו ולא משום כישוף: זו הלכה של מעשה העלה ר' אחא כו' סבלונות העשוין ליבלות אין נגבין כגון בהמות וכדי יין דלמישתכו ומיכל קיימי דאסותי אסח דעתי' מינייהו: שאין עשויין ליבלות. כגון כלי כסף וכלי זהב וכלי מילת נגבין. דהכי אמרי' לעיל: ש"מ אפי' פחות מדינר. דהאי כוס של חמין לא היה שוה דינר ואפ"ה אמרו חכמים דאין נגבין: אמר רב אשי. מהא ליכא למשמע מינה דמאן לימא לן דלא שחקו בההוא כוס מרגניתא שויא אלפא זוזי דהכי רגילי אינשי לשחוק מרגניתא במשקה משום רפואה: ש"מ אפי' שגרו לו. נמי אין נגבין משום דהוציאו לו לחוץ כוס של חמין: איבעיא להו. הא פשיטא לן דסבלונות העשוין ליבלות אם אכל שם בדינר אין חוזרין. שבח סבלונות מהו. אם לא אכל שם בדינר דנגבין הסבלונות העשוין ליבלות אם השביחו כגון ששלח בהמות לבית חמיו וילדו מהו חוזר אותו שבח או לא. מי אמרינן אותן עצמן ששלח הדרי אבל שבח דלא שלח הוא כגון הוולדות לא הדרי או דלמא כיון דמכח אותן ששלח באין הדרי: בעי רבא. אם אכל שם בדינר ונשתיירו שם מסבלונות העשוין ליבלות ולא בלו כגון שנשתיירו עדיין בהמות בחיים מהו חוזר או לא מי אמרינן הואיל דלא בלו בעינייהו קיימי וחוזרין או דלמא הואיל ועשוין ליבלות כמאן דבלו דמיין ואין חוזרין: ת"ש סבלונות מועטין שתשמש בהן בבית אביה. כגון מלבושין שאין יקרים כל כך ולובשת אותן תדיר בכל יום הרי אלו אין נגבין. ש"מ סבלונות העשוין ליבלות אע"פ שלא בלו אין נגבין: תרגמה רבא. לעולם אימא לך סבלונות העשוין ליבלות אע"ג דלא בלו (אין) נגבין והכא טעמא מאי בייבא וסבכתא עסקי בקישוריה ובמפה שעל ראשה ולאו דבר חשוב הוא ובמתנה יהב לה: מעשה כו' מאי אתא לאשמועי'. אם שגר אם לא שגר: שבחא ארץ ישראל. שמבכרת פירותיה כל כך בעצרת: ואי בעית אימא. הא קמ"ל דאי טעין ואמר החתן בעצרת שלחתי סבלונות יין חדש ושמן חדש לאו גוזמא היא דארץ ישראל מבכרת

ה) נראה דל"ל אף לילות שגגו נמוך וכו' משאר כרמים ולכן ימיו ולילותיו רעים.

פירותיה היא: אשתך תותרנית. מטומטרית שאינה מריח שום ריח ומום שבסתר הוא דמותר לגרשה. איכא דאמרי ארוסה היתה.